

17.4.1

129

Дневникъ

(стенографски)

на

XIX-то обикновено Народно събрание

Първа извънредна сесия

Откриване и 1. засъдание, четвъртък, 15 април 1920 г.

На 4 ч. 12 м. сълѣдъ пладне народните прѣдставители се събраха въ засѣдателната зала на Народното събрание. Влизатъ г. г. министрът и заместникът му.

Министър-прѣдседател А. Стамболовски: Г. г. народни прѣдставители! На основание чл. 130 отъ конституцията, натоваренъ съмъ отъ Негово Величество Царя да открия първата извънредна сесия на XIX-то обикновено Народно събрание, съ слѣдното тронно слово: (Чете)

„Г. г. народни прѣдставители!

„На 28 мартъ т. г. българскиятъ народъ бѣ повиканъ да изрази отново своята воля. Резултатът отъ тази негова воля сте вие, народните прѣдставители отъ XIX-то обикновено Народно събрание. На васъ прѣстои тежката задача да продължите съ още по-голѣма енергия и смѣлостъ за управителната, обновителната и успокоятелната дѣйностъ на страната.

„Азъ ви привѣтствувамъ съ „добър дошли“ и твърдо ще вървамъ, че вие ще успѣете да се справите съ тежките задачи, които катастрофалните войни и новите нужди на живота изпрѣвчатъ прѣдъ васето просвѣтено внимание.

„Г. г. народни прѣдставители!

„Положението на страната и народа ни е дѣйствително тежко, но не е безизходно. Всички народи, които взеха участие въ войните, прѣживяватъ тѣзи ужасни времена. Утѣхата обаче е, че България, опрѣна върху трѣзвия и здравия разсѫдъкъ на работливия български народъ и върху неговото трудолюбие и практически похватъ, съ единъ бѣръ устремъ, достоенъ за удивление, тръгна и върви упорито и неотклонно изъ спасителния путь. Дезорганизацията и безвластието изчезватъ; смѣтъ, върху които се опира и държава и народъ, укрепватъ; опасностъ, която застрашава толкова много и малки и голѣми народи и която щѣше да погуби нашата страна, е отстранена. Можемъ смѣло да заявимъ, че България е една отъ малките страни, която сумъ най-бѣръ да изплува изъ несигурното положение и да стъпи здраво на краката си. Не е тайна вече за никого, че тя е готова съ по-бѣръ ходъ да тръгне изъ патя на мирното, културното и стопанско развитие, което единствено ще й осигури по-добра бѫднина.“

„Г. г. народни прѣдставители!

„България прѣдоставя своята сѫдба въ вашите ръци! Нека Божията промисъль бди надъ вашия дѣла!

„Като ви пожелавамъ ползотворна за отечеството дѣйностъ, обявявамъ първата извънредна сесия на XIX-то обикновено Народно събрание за открита.

„Да живѣе България!“

„Отъ София, 15 април 1920 г.

„На първообразното ю съ собствената на Негово Величество рѣка написано:

БОРИСЪ III.

„Пріподписьль:

„Прѣдседателъ на Министерския съвѣтъ, министъръ на войната:

Ал. Стамболовски.“

При почване чеченето на тронното слово комунистите напуснаха залата, всрѣдъ веселостъ и ржонцѣкане отъ земледѣлци.

Прѣзъ чеченето на тронното слово всички присѫтстващи въ залата, освѣнъ обединените социалисти стояха прави.

Прочитането на тронното слово бѣ послѣдано съ продължителни ржонцѣканія отъ земледѣлци, народници и прогресивно-либералитѣ.

Слѣдъ прочитане на тронното слово, Негово Високо-прѣсвѣщенство софийскиятъ митрополитъ г. г. Варлаамъ, съ съслужение съ софийското духовенство, извѣрши тържественъ водосвѣтъ и молебънъ.

Подиубъ молебна свещеникъ Иванъ Р. Писевъ подвѣде подъ клетва присѫтствуващи народни прѣдставители отъ православно вѣроизповѣдане, софийскиятъ окръженъ мюфтъ Исмаилъ Ниязи — тия отъ мюхamedанско вѣроизповѣдане, а софийскиятъ католически свещеникъ отецъ Григоръ Гайдаджийски — ония отъ католишко вѣроизповѣдане.

Слѣдъ свързване обреда по подвеждането подъ клетва, комунистите се завърнаха и заеха мястата си.

Министър-прѣдседател А. Стамболовски: Г. г. народни прѣдставители! Прѣстои да се избере бюро. Съгласно чл. 88 отъ конституцията, най-стариятъ измежду насъ трѣбва да прѣдставлява Камарата, докато се избере посочното бюро. Доколкото ми е известно, между

насън най-старият е г. Гешовъ. Азъ го моля да заеме прѣдседателското място.

(Иванъ Гешовъ заема прѣдседателското място)

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Г. г. народни прѣставители! Напрѣдналата възраст обичавано смыка и физически, и умствено хората, но понѣкога, както виждате, ги качва на високи места. Общата практика да се викат на най-високи места най-стари хора може да има извъннитето си въ факта, че това тѣхно старческо катерене по непосилни за тѣхната възраст политически и обществени поисчици не трае дълго време. И азъ днесъ, повикан като най-старъ измежду васъ да прѣдседателствувамъ Събранието до избора на постоянно бюро, мысли, че ще сгрѣша, че ще злоупотребя съ този свой високъ постъ, ако поискамъ да продължа моя мандатъ съ каква и да е рѣчъ. Една молба само и едно желание ще има да отговаря къмъ васъ.

Молбата ми, г. г. народни прѣставители, е да не забравяме, че не се гаси туй, що не гасне, и не се дѣли ону що е недѣлнимо.

Отъ комуниститъ: Много право — то е комунизъмътъ.

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Да помнимъ, че е недѣлнимъ българскътъ народъ и да положимъ общи усилия, за да помогнемъ на тая толкова млада, колкото и многострадална България, съ закони и мѣри умни, добър изучени, зрѣло обсѫдени, успѣшно испитани въ страни по-стари отъ нашата. А пожеланието ми, г. г. народни прѣставители, е: да се увѣличи съ добъръ успехъ тъзи наши добри усилия за благото на тоя народъ, който ни е удостоилъ съ своего довѣрие, който, въ извѣнредно трудни времена, ни е покръвилъ своите сѫдбени.

Г. г. народни прѣставители! Да живѣе България! (Продължителни раждалисвания отъ управляющия блокъ)

Г. Димитровъ (к.): Старото си отива, ново идва.

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: На основание правилника, г.-да, наѣ напрѣдъ ще повикаемъ двама народни прѣставители за врѣмени съcretари. За такива азъ прѣдлагамъ г. Василъ Величковъ и г. д-ръ Христо Мутафовъ. Ако сѫмъ съгласни, ще ги помоля да заематъ места си.

Обаждатъ се: Прието. (В. Величковъ и д-ръ Х. Мутафовъ заематъ места си)

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Пристъпваме къмъ дневния редъ — изборъ на постоянно бюро.

А. Ляпчевъ (д.): Искамъ думата.

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Имате думата.

А. Ляпчевъ (д.): Г. прѣдседателю! Азъ моля г. министъръ-прѣдседателя, прѣди да се пристъпимъ къмъ изборъ на постоянно бюро, да ни обяви, о ли правителството въ криза или не е, и какъ смѣта той: е ли редовно да действува Народното събрание, когато правителството е въ криза, или не, а въ случаи да-ли той смѣта, че ако правителството е въ оставка, ще бѫде редовно да се пристъпимъ къмъ изборъ на постоянно бюро.

Министъръ-прѣдседателъ А. Стамболовъ: Г. Ляпчевъ! Ако правителството бѣше въ криза, азъ щѣхъ да обадя; Вие виждате, че не е въ криза, щомъ не обаждамъ.

А. Ляпчевъ (д.): Значи, не е.

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Ще пристъпимъ тогава къмъ изборъ на постоянно бюро. Моля като прѣдставители да се приематъ г. г. С. Дулариновъ и Петъръ Кораковъ.

Съгласни ли сте, г.-да?

Обаждатъ се: Съгласни.

* Буквите въ скоби следъ имената означаватъ: к — комунистъ, д — демократъ, з — земедѣльцъ, с — социалдемократъ, р — радикалдемократъ, в — народникъ, г — генадиевистъ, п — прогресистъ.

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Моля г. г. Дулариновъ и Кораковъ да заематъ места си.

(Прѣдставителятъ заематъ места си)

Моля г. г. прѣдставителятъ да отворятъ кутията и да покажатъ, че въ тези нѣма никакъ. (Прѣдставителятъ отварятъ и показватъ празната кутия)

Ще пристъпимъ сега къмъ гласоподаването, но прѣди това ще дамъ 10 минути отдихъ за написване на бюлетинътъ. Въ бюлетинната ще се пишатъ имената на прѣдседателя и на двама подпрѣдседатели.

Отъ комуниститъ: Да гласування трѣба да бѫдатъ.

Г. Дананловъ (д.): За прѣдседателъ отдѣлно се гласува.

Министъръ-прѣдседателъ А. Стамболовъ: Не.

Министъръ М. Турлаковъ: Прочетете чл. 88 отъ конституцията, той е ясенъ.

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Давамъ 10 минути отдихъ.

(Слѣдъ отдихъ)

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: (Звѣнъ) Засѣдането продължава.

Г. секретаръ ще чете имената на г. г. народните прѣставители едно по едно, и всички, който чуе името си, ще се яви при урната и ще пусне своята бюлетина въ нея.

Секретарь В. Величковъ (з.): (Чете списъка. Отзоваватъ се да гласоподаватъ слѣдните г. г. народни прѣставители: Арифъ Агулисъ, Александъръ Атанасовъ, Недѣлко Атанасовъ, Селимъ х. Ахмедовъ, Чанко Бакаловъ, Стефанъ Бакърджиевъ, Юсуфъ Бергансъ, Димитъръ Благоевъ, Атанасъ Бобевъ, Стефанъ С. Бобчевъ, Лазаръ Богдановъ, Александъръ Ботевъ, Воню Ботевъ, Цено Бързияновъ, Григоръ Бояджиевъ, Мустафа Риза-бейъ, Тодоръ Буlevъ, Атанасъ Буровъ, Ахънъ Ваншировъ, Ва-силь Величковъ, Христо Ветовски, Владъ Власковски, Асънъ Вълкановъ, Юрданъ Вълковъ, Тома Вълчевъ, Григоръ Василевъ, Никола Габровски, Иванъ Галевъ, Иорданъ Ганчевъ, д-ръ Тодоръ Гатевъ, Вълко Гарвански, д-ръ Никола Генадиевъ, Дѣлчо Георгиевъ, Недѣлъчо Георгиевъ, Стано Георгиевъ, д-ръ Юрданъ Георгиевъ, Илия Георгиевъ, д-ръ Александъръ Гиргировъ, Иванъ Гетовъ, Иванъ Ев. Гешовъ, Ради Гичевъ, Рено Громовъ, Беню Гърбовъ, Георги Дананловъ, д-ръ Стоянъ Даневъ, Райко Даневъ, Стефанъ Даскаловъ, Пенчо Дариновъ, д-ръ Петъръ Джуровъ, Минчо Диляновъ, Александъръ Димитровъ, Георги Димитровъ, Иванъ Димитровъ, Петъръ Димитъръ, Василь Димчевъ, Нейко Димитъръ, Логинъ Домитъръ, Василь Драгановъ, Георги Дратчевъ, Славчо Дръновски, Спасъ Дулариновъ, Георги Дамяновъ, Христо Диневъ, Илия Енчовъ, Станю Златаревъ, Али-ходжа Ибрахимовъ, Антонъ Ивановъ, Никола х. Ивановъ, Коста Илиевъ, Христо Кабакчиевъ, Ламби Кандевъ, Тодоръ Караджевъ, Петъръ Карадоровъ, Стефанъ Кирчевъ, Костадинъ Караджовъ, Георги Караджевъ, Илия Караджовъ, Костадинъ Караджовъ, Никола Ковачевъ, Станко Коевъ, Александъръ Коевъ, Василь Коларовъ, Георги Колевъ, Йосифъ Комитатовъ, Недѣлко Колупевъ, д-ръ Калчо Консуловъ, Петъръ Кораковъ, Теню Кортепски, Стоянъ Костурковъ, Ангелъ Кундадевъ, Никола Къневъ, Никола Късевъ, Тенчо Късевъ, Захари Каменовъ, Мони Личевъ, Стефанъ Лаичевъ, Александъръ Людсановъ, Андрей Ляпчевъ, Христо Лековъ, Михаилъ Маджаровъ, Рашко Маджаровъ, д-ръ Никола Максимовъ, Калю Малевъ, Стефанъ Маноевъ, Атанасъ Маноловъ, Христо Маноловъ, д-ръ Ганчо Марковъ, Владимиръ Марковъ, Георги Марковъ, Еню Марковъ, Попи Матевъ, Георги Минчевъ, Владимиръ Мелковъ, Василь Мулетаровъ, Никола Мушановъ, д-ръ Христо Мутафовъ, Михаилъ Нековъ, Александъръ Оббокъ, Стоянъ Омарчевъ, Никола Пърдаровъ, Петъръ Панчевъ, Станко Панайотовъ, Димитъръ Пандовъ, Иванъ Пандовъ, Паскаль Паскалевъ, Кръстьо Пастуховъ, Христо Пенчевъ, Горанъ Петковъ, Паракиевъ Петковъ, Георги Поповъ, Рачо Поповъ, Стоянъ Радевъ, Гани Радевъ, Александъръ Радевъ, Стоянъ Ризовъ, Трандафилъ Розовъ, Минко Радковъ, д-ръ Никола Сакаровъ, Янко Сакъзовъ, д-ръ Марко Сайдаревъ, Митю Семовъ, Коста Сидеровъ, Иванъ Симеоновъ,

Алеко Сираковъ, Христо Славейковъ, Георги Сокуровъ, Борисъ х. Сотировъ, д-р Константинъ Списаревски, Александър Стамболовски, Митю Станевъ, Димитър Стоевъ, Георги Стойновъ, Атанасъ Стойчевъ, Петко Стояновъ, Теодоръ Тодоровъ, Стефанъ Тодоровъ, Христо Тодоровъ, Иаки Тодоровъ, Владимиръ п. Томовъ, Константинъ Томовъ, Марко Турлаковъ, Каменъ Тошовъ, Желю Тончевъ, Владимиръ Такевъ, Апостолъ Урумовъ, Юранъ Урумовъ, д-р Йосифъ Фаденхехтъ, Петъръ Филевъ, Юмеръ Кабакъ Хасановъ, Хюсюнъ Хасановъ, Димитъръ Христовъ, Стойо Христовъ, Иванъ Цанковъ, Тодоръ Цековъ, Станко Щъстовъ, Кънчо Чамевъ, Александъръ Чапрашкивъ, Георги Чернооковъ, Ахмедъ Зихи х. Юмеровъ, Георги Юрановъ, Юранъ Юрановъ, Желю Юрановъ, Димитъръ Яблански, Ангелъ Яневъ, Петъръ Яневъ и Илия Януловъ)

Провъртилъ С. Дупариновъ: (Слѣдъ прѣброяване на бюлетините) Гласували сѫ 187 души.

За листата: прѣдседателъ Александъръ Ботевъ и подпрѣдседатели Константинъ Томовъ и Христо Маноловъ сѫ подадени 117 бюлетини; съ зова „Да живѣе балканската съвѣтска федеративна социалистическа република“ — 35 бюлетини; за листата: прѣдседателъ Христо Славейковъ и подпрѣдседатели Никола Къневъ и Иванъ Симеоновъ — 18 бюлетини; за листата: прѣдседателъ Стоянъ Костурковъ и подпрѣдседатели Петко Стояновъ и Петъръ Карадоровъ — 6 бюлетини; съ зова „Да живѣе социалистическата република“ — 7 бюлетини; 2 бѣли бюлетини; съ листата: прѣдседателъ не се чете и подпрѣдседатели Василь Димчевъ и д-ръ Александъръ Гиргиновъ — 1 бюлетина и за листата: прѣдседателъ Стоянъ Костурковъ и подпрѣдседатели Петъръ Тодоровъ и Петко Тодоровъ — 1 бюлетина.

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: Резултатъ отъ избора е слѣдниятъ, г-да. Гласували сѫ 187 души, отъ които 117 за листата: прѣдседателъ Александъръ Ботевъ и подпрѣдседатели Константинъ Томовъ и Христо Маноловъ; 35 съ зова „Да живѣе балканската федеративна съвѣтска социалистическа република“.

Отъ комунистите: Да живѣе! (Рѣкоплѣкане)

Прѣдседателствующъ И. Е. Гешовъ: 18 за листата: прѣдседателъ Христо Славейковъ и подпрѣдседатели Никола Къневъ и Иванъ Симеоновъ; 6 за листата: прѣдседателъ Стоянъ Костурковъ и подпрѣдседатели Петко Стояновъ и Петъръ Карадоровъ; 7 съ зова „Да живѣе социалистическата република“; двама съ бѣли бюлетини, единъ за листата: прѣдседателъ Стоянъ Костурковъ и подпрѣдседатели Петъръ Тодоровъ и Петко Тодоровъ; и единъ за листата: прѣдседателъ не се чете и подпрѣдседатели Василь Димчевъ и д-ръ Александъръ Гиргиновъ.

На основание чл. 3 отъ правилника за вѫтрѣшния редъ на Народното събрание, споредъ който прѣдседателството се избира съ абсолютно мнозинство на гласоподавателите, проглашавамъ за избрани г. Александъръ Ботевъ за прѣдседател и г. г. Константинъ Томовъ и Христо Маноловъ за подпрѣдседатели. (Рѣкоплѣкане отъ земедѣлѣцъ)

Моля г. Ботева да дойде да заеме прѣдседателското място.

(Прѣдседателът г. А. Бояновъ и подпрѣдседателът г. г. Х. Маноловъ и К. Томовъ заематъ мястата си всрѣдъ рѣкоплѣкання отъ земедѣлѣцъ)

Прѣдседателътъ: (Звѣни) Засѣдането продължава.

Г. г. народни прѣдставители! Отъ мое име и отъ името на моите другари подпрѣдседатели изказвамъ благодарността си за довѣрите, което имахте, като ни избрахте за бюро на XIX-то обикновено Народно събрание. Съ всички силни и познания, които имаме, ще се стараемъ въ рамките на правилника да рѣководимъ засѣданията на Народното събрание, за да може при тѣзи засѣданията дѣлата на това Народно събрание да бѫдатъ резултатни и народополезни.

Г. г. народни прѣдставители! Задачитъ, които има да решава, особено XIX-то обикновено Народно събрание,

слѣдъ катастрофалнѣ войни и слѣдъ погрома, който алчни и безумни управници докараха върху страната ни, сѫ един отъ най-тежките и трудните и Народното събрание ще трѣбва да се справи съ тѣхъ.

Бюрото на Камарата ще има прѣйт видъ и ще уважава всички изправедливи искания на народните прѣдставители, за да вървятъ работитъ на народното прѣдставителство гладко, бѣзъ и резултатно. Обаче, за да може бюрото на Народното събрание да получи този резултатъ, потрѣбно е и съдѣйствието на самото народно прѣдставителство.

Ето защо, като вѣрвамъ, че народното прѣдставителство ще ни удостои съ нужното съдѣйствие при нашата трудна и деликатна задача, ние оставаме на този постъ съ вѣра, че дѣйността на XIX-то обикновено Народно събрание, ще бѫде резултатна и народополезна. (Рѣкоплѣкане отъ земедѣлѣцъ)

Г. г. народни прѣдставители! Съгласно чл. 3 отъ правилника за вѫтрѣшния редъ на Народното събрание, слѣдъ избора на прѣдседателъ и подпрѣдседатели, прѣдстон да изберемъ 12 души секретари и 4 души квестори. Съгласно послѣдната алинея на чл. 3, изборътъ на секретарите и квесторите става по прѣдложението на прѣдседателето, съ явно гласуване.

И така, бюрото прѣдлага за секретари на XIX-то обикновено Народно събрание шародните прѣдставители: г. г. Христо Ветовски, Василь Велчковъ, Станко Панайотовъ, Йони Матевъ, Спасъ Дупариновъ, Иванъ Гетовъ, Тодоръ Караваневски, д-ръ Константинъ Списаревски, д-ръ Кънчо Милановъ, Стефанъ Лафчиевъ, д-ръ Калчо Консуловъ и Ангелъ Грозковъ.

Които отъ г. г. народните прѣдставители приематъ, щото прочетенитъ лица да бѫдатъ секретари на бюрото, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Большинство.

Слѣдъ това, бюрото прѣдлага за квестори шародните прѣдставители: г. г. Георги Дамяновъ, Василь Драгановъ, Ангелъ Грозковъ и Георги Миневъ.

Които отъ г. г. народните прѣдставители сѫ съгласни съ прѣдложението на бюрото, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Большинство, прието.

Има думата г. министъръ-прѣдседателътъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Стамболовски: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдстон да опрѣдѣлимъ дневния редъ за идущето засѣдание. Миля, че то трѣбва да стане въ понедѣлникъ. Съгласно правилника за вѫтрѣшния редъ на Народното събрание, прѣдстон да изберемъ комисии. Прѣдлагамъ на дневенъ редъ за идущето засѣдание да имаме изборъ на комисии.

Считамъ за нужно още да ви съобщамъ, че колегитъ г. г. Маджаровъ, Буровъ и Даневъ сѫ въ оставка.

Г. Данаиловъ (д): Ние питахме, има ли оставка, и Вие казахте, че нѣма.

Министъръ-прѣдседателъ А. Стамболовски: Тѣ си да доха оставката, за да дадатъ възможностъ да се реконструира кабинетъ съобразно полученитъ резултати отъ станалиятъ избори. Никакъ недоразумѣніе не е имало въ Министерския съвѣтъ, къто да е прѣдизвикало тия оставки. Отъ мое име и отъ името на всички други колеги азъ имъ благодаря. Досега работихме заедно, може-би и за въ бѫдаше да работимъ пакъ заедно.

Г. Димитровъ (к): Много си приличате аслж. Жалко е да се раздѣлите.

Прѣдседателътъ: (Звѣни)

Министъръ-прѣдседателъ А. Стамболовски: Г. г. народни прѣдставители! Моля ви да гласувате дневния редъ за понедѣлникъ така, както го прѣдлагамъ — изборъ на комисии.

Н. Падаревъ (д): Г. министъръ-прѣдседателю! Можете ли да ни съобщите, отъ кога сѫ въ оставка каваинитъ г. г. министри?

Прѣдседателътъ: (Звѣни) Нѣмате думата.

Министъръ-прѣдседателъ А. Стамболовски: Когато напишете история, ще Ви дамъ бѣлѣжки.

Прѣдседателътъ: Има прѣдложение отъ г. министъръ-прѣдседателя, щото идното засѣдане на Народното събрание да стане въ понедѣлникъ, въ 2 ч. слѣдъ пладне, съ дневенъ редъ: изборъ на комисии по разнитѣ министерства и други комисии.

Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ прѣдложението на г. министъръ-прѣдседателя, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство, прието.

Съобщавамъ на народното прѣдставителство, че въ бюрото на Камарата е постъпило прѣдложение за измѣнение

и допълнение на нѣкои членове отъ правилника за вмѣтръшния редъ на Народното събрание.

Това прѣдложение, подписано отъ нужното число народни прѣдставители, ще бѫде отпечатано, раздадено на г. г. народнитѣ прѣдставители и поставено на дневенъ редъ.

Понеже дневниятъ редъ се изчерпа, засѣдането се вдига.

(Вдигнато въ 6 ч. 10 м. вечеръта)

Врѣмененъ прѣдседателъ: **ИВ. ЕВ. ГЕШОВЪ.**

Прѣдседателъ: **АЛ. БОТЕВЪ.**

Врѣменни секретари:

{ **В. ВЕЛИЧКОВЪ.**
Д-РЪ ХР. МУТАФОВЪ.

Началникъ на Стенографското бюро: **В. Ив. Василиевъ.**